

Η ιστορική διάσταση της παγκοσμιοποίησης

Στα τέλη του 14^{ου} αιώνα υπήρχαν περισσότερες από 150 ιταλικές τραπεζικές επιχειρήσεις που στήριζαν το διεθνή εμπόριο (Φλωρεντία-Μέδικοι).

Κατά τη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα κυρίαρχες δυνάμεις διεθνοποίησης ήταν οι αποικιακές εμπορικές εταιρίες: (Dutch and English East India Companies, Royal Africa Company).

Χρυσή περίοδος της Ευρωπαϊκής οικονομίας (1871-1914)

- ❑ Ο κόσμος πριν το 1914 έμοιαζε με μία παγκόσμια αγορά.
- ❑ Τα χρήματα, αγαθά και εργαζόμενοι κυκλοφορούσαν ελεύθερα.

Τεχνολογικά Θεμέλια

Υποβρύχια καλώδια
μεταξύ ηπείρων -
τηλέγραφος.

Ατμόπλοια, σιδηρόδρομος,
διώρυγα Σουέζ.

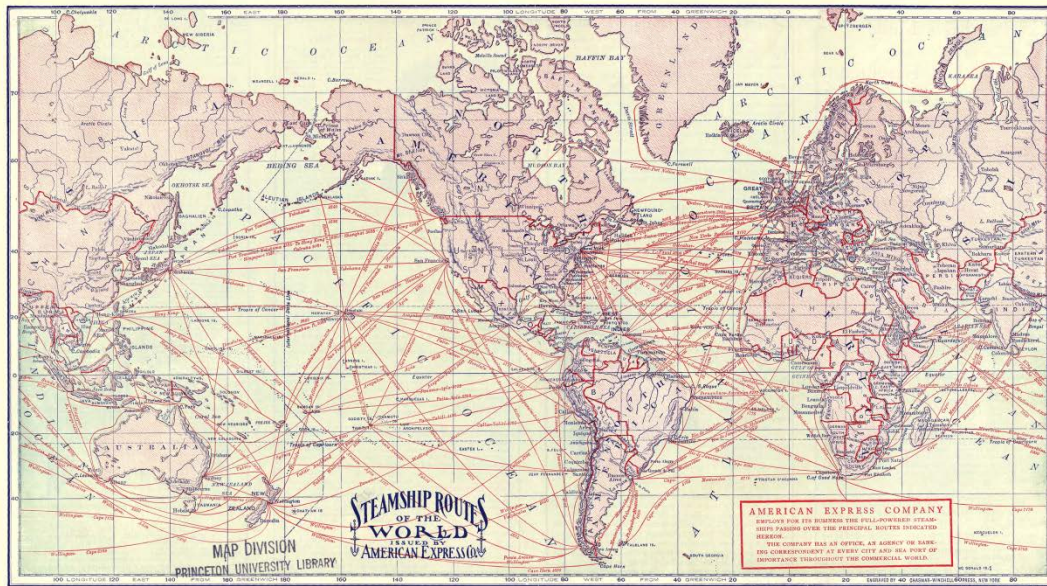
Σιδηροδρομικό δίκτυο σε χιλιόμετρα

	Ευρώπη	Αμερική
1840	2.925	4.754
1880	168.983	174.666
1910	333.848	526.328

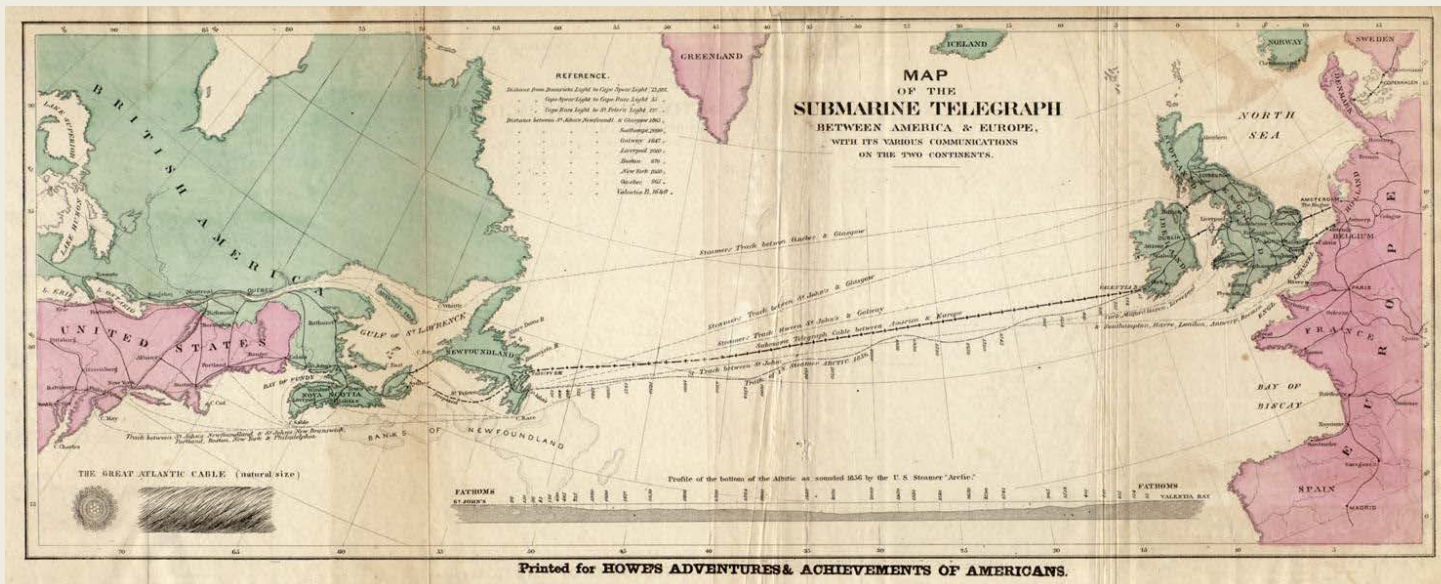
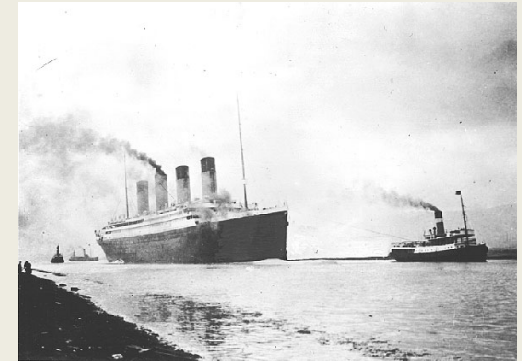
Θεσμικά θεμέλια

Κανόνες του χρυσού

Κανάλι Σουέζ (1869) - Κανάλι Παναμά (1914)

Ατμόπλοιο Τιτανικός (1912)

Υπερατλαντικές υποδομές τηλεγράφου (1858)

Συμμετοχή στον Κανόνα:

- Γερμανία 1871, Λατινική Οικονομική Ένωση 1873 (Βέλγιο, Ιταλία, Ελβετία, Γαλλία, και αργότερα Ελλάδα), ΗΠΑ *de facto* 1873, Σκανδιναβική Νομισματική Ένωση 1875 (Δανία, Σουηδία, Νορβηγία αλλά και Ολλανδία), Ισπανία 1876, Αυστρία 1879, Ρωσία 1893, Ιαπωνία 1897, Ινδία 1898, ΗΠΑ *de jure* 1900.
- Η προσφορά χρήματος μιας χώρας ήταν συνδεδεμένη με τα αποθέματα χρυσού της.
- Τα χαρτονομίσματα αντιπροσώπευαν βάρος χρυσού.
- Οι σταθερές ισοτιμίες των διαφόρων νομισμάτων οδήγησαν σε αλματώδη αύξηση των ρυθμών μεγέθυνσης του διεθνούς εμπορίου.

Αυτορυθμιζόμενο σύστημα

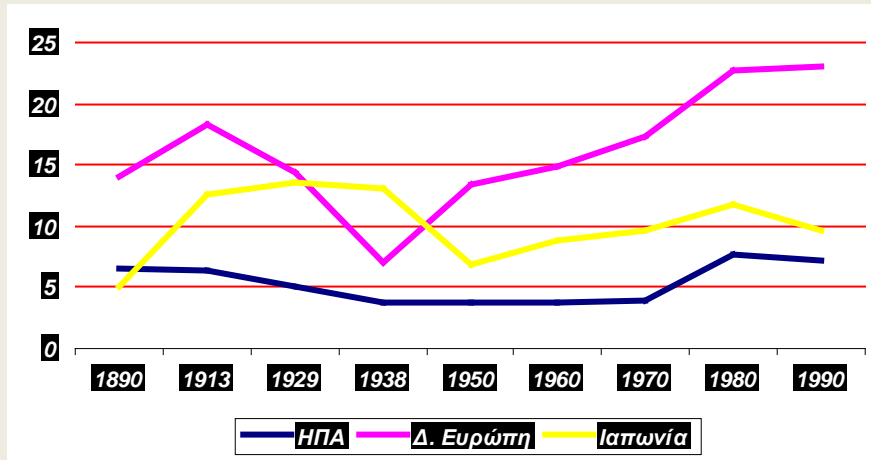
- Αν μια χώρα είχε εμπορικό πλεόνασμα (αύξηση αποθεμάτων χρυσού), έπρεπε να αυξήσει την προσφορά χρήματος:
  - πληθωρισμός → άνοδος τιμών των εξαγωγίμων προϊόντων → μείωση τιμών των εισαγωγών → πτώση ανταγωνιστικότητας → διόρθωση πλεονάσματος.
- Αν μια χώρα είχε εμπορικό έλλειμμα (μείωση αποθεμάτων χρυσού), έπρεπε να μειώσει την προσφορά χρήματος:
  - πτώση τιμών → αύξηση τιμών εισαγόμενων προϊόντων
  - μείωση τιμών εξαγωγίμων προϊόντων → αύξηση ανταγωνιστικότητας → διόρθωση ελλείμματος.

Λόγος εμπορίου αγαθών (εισαγωγές κ' εξαγωγές) προς ΑΕΠ

	1913	1950	1973
Γαλλία	35.4	21,2	29
Γερμανία	35.1	20.1	35.2
Ιαπωνία	31.4	16.9	18.3
Ολλανδία	103.6	70.2	80.1
Αγγλία	44.7	36	39
ΗΠΑ	11.2	7	10.5

Πηγή: (Hirst and Thomson, 1996: 27)

Ποσοστό εξαγωγών ως προς το ΑΕΠ (X/ΑΕΠ σε %)

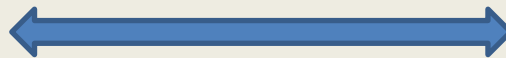

Το διεθνές εμπόριο
δεν ακολούθησε
γραμμική πορεία

Πηγή: (Boyer, 1997)

Το τέλος του χρυσού κανόνα

- Η Βρετανία σταμάτησε τη μετατρεψιμότητα του νομίσματος της σε χρυσό το 1914.
- Το κόστος του πολέμου οδήγησε σε κοπή νομισμάτων που δεν αντιστοιχούσαν στα εθνικά αποθέματα χρυσού.

- Κρίση του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης (1929).
- Προσπάθεια απομόνωσης και προστασίας των εθνικών αγορών από την κατάρρευση της διεθνούς οικονομίας.
- Τα αποθέματα χρυσού των χωρών μειώθηκαν περαιτέρω λόγω της εξοπλιστικής προετοιμασίας για τον 2^ο Π.Π.
- Η επιστροφή στον 'Κανόνα' δεν ήταν ρεαλιστική μεταπολεμικά.

Δασμοί σε μεταποιητικά αγαθά (% επί της αξίας)

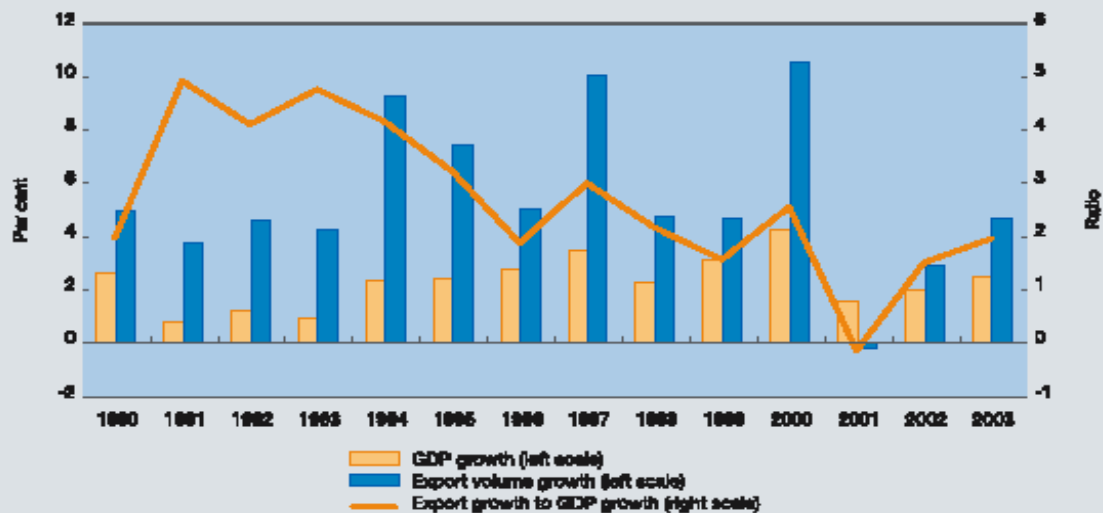
	1913	1925	1931
Βέλγιο	9	15	14
Γαλλία	20	21	30
Γερμανία	13	20	21
Ιταλία	18	22	45
Ιαπωνία	30		
Σουηδία	20	16	21
Ελβετία	9	14	19
Η.Β.	0	5	
ΗΠΑ	44	37	49

Πηγή: (UNCTAD, 2004, σελ.83)

Ανάπτυξη του Παγκόσμιου Εμπορίου

WORLD GDP AND EXPORT VOLUME GROWTH, 1990–2003

(Annual growth rates and ratio of export growth to GDP growth)

Source: UNCTAD secretariat calculations, based on WTO, *International Trade Statistics* database.

Παγκόσμιες εξαγωγές μεταποιητικών αγαθών (OECD - %ΑΕΠ)

1850	1880	1913	1950	1973	1985	1993
5,1	9,8	11,9	7,1	11,7	14,5	17,1

Πηγή: World Bank

Η κρίση του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης (1929)

- Το χρηματιστήριο παρέχει στις εταιρείες τη δυνατότητα συγκέντρωσης επενδυτικού κεφαλαίου μέσω πώλησης μετοχών στο επενδυτικό κοινό
- Η κρίση της 24^{ης} / 10 / 1929 ήταν αποτέλεσμα κερδοσκοπικής δραστηριότητας που στηρίχθηκε στον άκρατο τραπεζικό δανεισμό.
- Η συνεχιζόμενη κα' όλη τη δεκαετία αύξηση της τιμής των μετοχών προσέλκυε συστηματικά νέους επενδυτές και οδήγησε σε 'φούσκα'.

Αφορμή για το κραχ αποτέλεσε η καταψήφιση από τη γερουσία (21/10/1929) προτεινόμενου νομοσχεδίου που θα επέβαλλε υψηλούς δασμούς σε αγροτικά προϊόντα, κλονίζοντας τα αναμενόμενα κέρδη των εγχώριων εταιρειών.

Τη Μαύρη Τρίτη πουλήθηκαν 12,894,650 μετοχές ενώ τις επόμενες μέρες το σύνολο των μετοχών που πουλήθηκε ξεπέρασε τα 30,000,000.

Η χρεοκοπία των επενδυτών συνοδεύτηκε από χρεοκοπία των τραπεζών, ενώ οι επιχειρήσεις έχασαν το πιστωτικό τους πρόσωπο → ανεργία

Χρειάστηκαν 25 χρόνια για να επανέλθουν οι αξίες στο χρηματιστήριο στα επίπεδα του 1929

Ρύθμιση της μεταπολεμικής διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας

Συμφωνία του Bretton Woods (1944)

Συμφωνία για την ύπαρξη σταθερών ισοτιμιών ώστε:

- να τονωθεί η κυκλοφορία των κεφαλαίων / εμπορίου·
- να ανασυνταχθεί η βιομηχανία·
- να αναπτυχθούν σχέσεις οικονομικής / πολιτικής συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες του δυτικού μπλοκ.

Δολάριο = νόμισμα κοινής αναφοράς

Οι συμβαλλόμενες χώρες συνέδεσαν τα νομίσματα τους με το δολάριο, η τιμή του οποίου κλείδωσε στο χρυσό (1 ουγκιά = \$35).

Υποστηρικτικό πλαίσιο:

- **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο**
(International Monetary Fund - IMF).
- **Γενική Συμφωνία Δασμού κ' Εμπορίου**
(General Agreement on Tariffs and Trade – GATT).
- **Διεθνής Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση κ' Ανάπτυξη**
International Bank for Reconstruction and Development.

- **Σχέδιο Marshall: μεταφορά τεχνολογίας κ' κεφαλαίων**
από τις ΗΠΑ στους συμμάχους του δυτικού μπλοκ.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

- Συμμετέχουν 184 χώρες μέλη που συνεισφέρουν σε κοινό Ταμείο
- Χώρες με υψηλό χρέος / προβληματικό ισοζύγιο πληρωμών δανείζονται από το Ταμείο για να σταθεροποιήσουν τις ισοτιμίες των νομισμάτων τους
- Ανταλλάσσουν το δικό τους νόμισμα με συνάλλαγμα το οποίο οφείλουν να το αγοράσουν πίσω μέσα σε 3-5 χρόνια.

Σύστημα «Ειδικών αναληπτικών Δικαιωμάτων» (*Special Drawing Rights*)

- Η κάθε δανειζόμενη χώρα μπορεί να αντλήσει ως και το διπλάσιο του ποσού που έχει συνεισφέρει στο ταμείο.
- Η δυνατότητα δανεισμού είναι αποτέλεσμα ψηφοφορίας
- Ο αριθμός των ψήφων κάθε χώρας σχετίζεται με το μέγεθος της συνεισφοράς της χώρας στο κοινό ταμείο.
- Από το 1976 το Ταμείο δεν στηρίζει σταθερές ισοτιμίες.

General Agreement on Tariffs and Trade (GATT – 1948)

Προσπάθεια συστηματοποίησης της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μέσω κοινά αποδεκτών δασμών και συμφωνιών → (WTO)

Τα άρθρα της GATT καλούσαν τα μέρη:

- Να επεκτείνουν τις πολυμερείς εμπορικές ανταλλαγές.
- Να ελαχιστοποιήσουν τα εμπόδια των δασμών / ποσοστώσεων.
- Να καταργήσουν τις 'ειδικές εμπορικές συμφωνίες'.

8^{ος} γύρος συνομιλιών → Ουρουγουάη (1984-1993)

Οι χώρες κλήθηκαν να παρουσιάσουν:

- τις εμπορικές τους συνθήκες.
- τις εμπορικές τους πολιτικές.
- τις ειδικές επιδοτήσεις, και...

...παρουσία των θιγόμενων μερών να συζητήσουν την κατάργηση τους 'το
→ συντομότερο εφικτό'.

Ειδικές Σχέσεις

α) Ευρώπη → Χώρες Μεσογείου κ' πρώην αποικίες.

β) ΗΠΑ → Λατινική Αμερική

Έπειτα από 2 χρόνια διαπραγματεύσεων (1986) αποφασίστηκε να συζητηθούν οι περιορισμοί στις: α) τραπεζικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες, β) στις ΞΑΕ, και γ) οι επιδοτήσεις στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων.